

EĞİTİMDE YENİ ARAYIŞLAR VE HEDEFLER-III: AB'NİN HEDEFLERİ VE YAŞAM BOYU ÖĞRENME

Yaşar Ersoy

Emekli Öğretim Üyesi; ODTÜ, Ankara

Kurumlarını zamanında çağdaşlaştıramayan ve eğitim dizgesini bilimselleştiremeyen tüm toplumlar, belki de eskisinden daha acımasız yeni ve daha ileri düzeyde endüstri ve iş dünyasının köleleri olmaya adaydır. Türkiye'de eğitim alanında yapılması gereken bir dizi acil işler olup bunlardan biri, her yurttaşın matematik ve bilim/fen okuryazarlığı edinmesi; özellikle AB (Avrupa Birliği) tarafından belirlenen yeni hedeflere en kısa sürede erişmesidir. Bu çerçevede önümüzdeki on yıl içinde eğitimle ilgili olarak AB Lizbon Stratejisi (EU Lisbon Strategies) olarak adlandırılan belgedeki hedefler doğrultusunda hareket edilmesi, ayrıca 2023'de TC'nin kuruluşunun 100. yılına girmeden önce önemli gelişmelerin ve ilerlemenin sağlanması beklenmelidir. Bu incelemede söz konusu sorunlardan küçük bir demet merceğe alınarak konuyla ilgili kişisel görüş ve öneriler özetlenerek yansıtılmaktadır. Böylece daha duyarlı ve bilinçli bir kamuoyu oluşturma amacıyla ilgililer bilgilendirilmeye çalışılmaktadır.

**"Öğrenme özgürlüğü, insana özgür olabilme
özgüvenini sağlayacak ilk güvencedir."**

Franklin D. Roosevelt.

Her ülkenin kendine özgü ve önceliği olan bir dizi ve oldukça karmaşık yapıda çözüm bekleyen, kökleri nispeten yüzeysel ve bir kısmı ise derinlerde bulunan çeşitli sorunları vardır. Bu sorunlardan kökleri yüzeysel olanlarının çoğu az veya çok denebilecek ölçüde bilinmekte, yazılı ve görsel medyada bunlar tartışılmakta ve olası çözümler için arayışların bir kısmı eğitim dünyasında yıllardır sürmektedir (UNESCO, 2005; OECD, 2008). Kökleri derinde olan karmaşık ve dinamik sorunlara kalıcı çözümler bulmak kolay olmamakta; yeni yaklaşımlar ve büyük ölçüde yatırımlar gerekmektedir. Örneğin, gelişmekte olan veya az gelişmiş ülkelerde yokluk ve yoksulluk, işsizlik, insan sağlığı, beslenme, çevre kirliliği v.b. küresel nitelikteki sorunlarla yakın ilişkisi olması nedeniyle bir dizi eğitim sorunları ülkelerin gündeminde yer almakta; bir kısmı araştırma konusu olurken bazıları da toplumun bazı kesimlerinde sıcak tartışma ve yakınma konusu olmaktadır. Ülkemizdeki duruma yakından bakıldığında eğitimin niteliğinden toplumda çok kimse yakınmakta; sağlıklı ve güvenilir veriler olmadan ise tartışmalar sürdürülmekte, hatta bilgi kirliliği yaratılarak çok kimse yanıltılmaktadır¹.

Söz konusu eğitimle sorunlarıyla ilgili olarak bazı uluslararası kurum ve kuruluşlar (UNESCO, OECD, AB, v.d.) toplumların ve ülkelerin ilgilerini belli noktalara odaklamaya çalışmakta; yıllardır sorunların çözümü yönünde ortak projeler tasarlayıp bunları gerçekleştirmeye ve sorunları gidermeye özen göstermektedirler (UNESCO, 1998; PISA,

¹ Bu konuda en sağlıklı bilgiler uluslararası karşılaştırmalı eğitim araştırma raporlarında yer almakta olup bunlar bugün için en güvenilir bilgi kaynakları olarak algılansa da bunlarla yetinilmemelidir.

2003; 2006; CEU, 2000; 2010). Söz konusu eğitim sorunlarının birçoğu Türkiye’de de tartışma konusu, ayrıca son yıllarda bilim çevresinde ve eğitim dünyasında şiddeti küçükte olsa özünde yankı oluşturan araştırma konusu olmaktadır. Özellikle 2000’li yılların öncesinde üniversiteler ve Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) işbirliği ile başlatılıp son yirmi yıldır matematik ve fen bilimleri alanında sürdürülen eğitim araştırmaları dikkat çekmekte; bir kısmı ise bazı sorunlara tanı koymada yardımcı olacak değerli bulgular içermektedir² (UFBMEK-5; 9). Pek çok ülkede olduğu gibi ülkemizde de bir süredir incelenerek rapor edilen ve bundan sonra da rapor edilecek, ayrıca paydaşların tartışılması gereken çok sayıda eğitim sorunu ve yanıt bekleyen sorular vardır. Ancak tartışmalarda bazı ortak görüş ve eylem planı belirleyebilmek için bazı eğitim kavramlarının iyi anlaşılması, sorunun da belirlenecek bir çerçevede derinlemesine araştırılması ve sağlıklı verilerin elde bulunması gerekir. Bu bağlamda yeni arayışlar çerçevesinde başta “yaşam boyu” öğrenme olmak üzere “öğrenmeyi öğrenme” kavramlarını açıklamak ve hedeflere erişmek için bazı önerileri yeri geldiğinde tartışmak; ayrıca her çağdaş toplumda herkesin eğitim hakkından eşit ve ileri bir düzeyde yararlanması sağlamanın gereğini vurgulamak gerekir. Bu incelemede eğitimde yeni hedefler doğrultusunda yaşam boyu öğrenme kavramı tartışmaya açılarak kişisel görüşler yansıtılacaktır.

Temel Bilgi ve Beceriler: Okuryazarlık

Söz konusu eğitim sorunların bir kısmı değişik nitelikte ve yaygınlıkta, ayrıca karmaşık bir yapıda olması nedeniyle her ülkede bu tür sorunların uygun zeminde özenle ve çok yönlü incelenmesi ve derinlemesine araştırılması, tüm paydaşların da katılımcı olması gerekmektedir³. Örneğin, bir toplumda “okuryazarlık” sorunu çözülememişse diğer sosyo-ekonomik ve kültürel sorunlarla uğraşmak, bunlarla savaşmak hiçbir zaman kolay olmayacak ve ilerleme sağlanamayacaktır. Ayrıca bu ülkelerde çağdaş demokrasiden, insan haklarından söz etmek bile yanıltıcı olabilir. Bu nedenle söz konusu toplumlarda eğitimin önemi ve gereği olabildiğince anlaşılmalı; köklü yenilikler, dönüşüm yaratacak değişiklikler ve yeni düzenlemeler yapılmalıdır. Türk eğitim tarihinde, bilindiği gibi ulusumuzun yaşamında dönüşüm yaratan bir dizi köklü yenilikler yapılmıştır (Baloğlu, 1990; Akyüz, 2004). İçinde yaşadığımız bilişim (bilgi ve iletişim) çağı eşliğinde benzer köklü yenilik ve

² Sembolik bir bütçe ile küçük ölçekte gerçekleştirilen bu araştırmaların güdümlü projeler olarak Devlet Planlama Teşkilatı (DPT), Türkiye Bilimler Akademisi-Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu (TÜBA-TÜBİTAK), Milli Eğitim Bakanlığı-Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi (MEB-EARGED) tarafından parasal destek ve işgücü sağlanması gerekir.

³ Bu çerçevede başta HDI (Human Development Indices/ Beşeri (İnsani) Gelişmiş Endeksi) başta olmak üzere Türkiye’nin göstergeleri yükseltmesi, bir dizi belirlen yetersizliklerin giderilmesi, sonuçta çağdaş ve bilimsel eğitim ilkelerinin uygulanması olmazsa olmaz denebilecek ve ertelenmemesi gereken görevlerdir.

değişikliklere, ayrıca eğitimde bazı dönüşümlere gereksinim artmıştır. Bu nedenle bugünden başlayarak önümüzdeki on yıllar çok iyi değerlendirilmeli; AB (Avrupa Birliği) ölçütlerine ve TC (Türkiye Cumhuriyeti)'nin 100. kuruluş yılı için belirlenen 2023 hedeflerine erişmeliyiz.

Bir başka anlatımla günümüzde yaşanan sorunlar köken bakımından dünkü sorunlarla ilgili olsa bile bunların çoğu çehre değiştirdi ve bir kısmı yeni boyutlar kazandı. Örneğin, bırakın kültürleri ve gelişmişlik düzeyleri birbirinden çok farklı ülkeler bir yana ülkemizde Osmanlı İmparatorluğun çeşitli dönemlerinde yaşanan sorunlarla TC'nin kuruluş yıllarında ve günümüzde karşılaştığımız ve yaşadığımız sorunlarımız birbirinden çok farklıdır, değişik nitelikte ve çok boyutlu olduğu kadar karmaşık bileşenleri vardır. Yaşanan sorunlarla ilgili olarak verilecek en dikkat çeken örnekler, bilim ve teknolojiadaki gelişmeler ve eğitimle ilgili olanlardır. Bu alandaki yarışmada ülkemiz geri kalmış veya bırakılmış; bizim için köklü yeniliklerin başkası tarafından yapması beklenmiştir. Yenilik adı altında gerçekleştirilen bazı düzenlemeler bir öykünme (taklit) olması nedeniyle toplumda benimsenmesi ve içselleştirilmesi kolay olmamıştır.

Yeni Arayışlara Genel Bir Bakış

Son birkaç yüzyıl içinde bazı toplumlar ve ülkeler kendi kalıplaşmış niteliklerini değiştirdiler; tarım toplumundan endüstri toplumu geçme yönünde hızla ilerlediler ve sürekli geliştiler. Günümüz de ise ileri endüstri ülkeleri bilgi toplumu oluşturmanın sancısını çekmekte; başlatılan yarışa kazanmak ve öncü olabilmek için büyük çaba harcamaktalar. Ne var ki Dünya'da batı-doğu, kuzey-güney ayırımı olmaksızın ülkelerin çoğu, karşılaştıkları ve yaşadıkları bazı sorunların üstesinden bir türlü gelemediler. Bununla birlikte pek çok ülke sorunlarını çözmeye ve karşılaştıkları olumsuzlukları giderme yönünde yoğun çabalarını sürdürerek karşılaştıkları engelleri aşmayı denediler ve denemekteler. Örneğin, TC'nin kuruluş yıllarında eğitimde devrim niteliğinde ileri adımların atıldığı, önemli gelişmelerin sağlandığı bilinmektedir (Baloğlu, 1990; Akyüz, 2004). Bu konuda çok yol alındığı, bilgi ve deneyim birikimine sahip olduğumuz, pek çok gelişmekte olan ülkeye öğretmen yetiştirmede Köy Enstitüleri modeli ile örnek olduğumuz rapor edilmiştir. Ancak bugüne kadar sağlanan gelişmeler yeterli düzeyde değildir; çitanın yükseltilmesi ve ölçütlerin gelişmiş ileri endüstri ülkelerinin, örneğin AB ölçütleri düzeyine çıkartılması gerekir.

Geçen yüzyıldaki gelişmelere göz ucu ile baktığımızda bazı Batı ülkelerinin, örneğin ABD, Kanada, Fransa, İngiltere, v.d. hızlı kalkınmada ve gelişmede öncü oldukları ve yarışta ipi göğüsledikleri bilinmektedir. Bir ülkede hızlı gelişmenin ve kalkınmanın anahtarı, çok

yerde altı çizildiği gibi eğitimidir; nitelikli insan kaynaklarıdır. Buna karşın başta Afrika olmak üzere Asya kıtasında bulunan gelişmekte olan ülkelerin ise yokluk ve yoksullukla birlikte çok önemli bazı temel eğitim sorunlarının da olduğu görülmektedir. Bu bağlamda Türkiye'nin gündeminde bir dizi eğitim sorunu yer almakta; bu sorunlardan bazıları, örneğin öğrencilerin matematik ve fen bilimlerinde başarı düzeyi ve oranı, öğretmen yeterlikleri tartışma konusu olmakta ise de toplumumuzun çeşitli katmanlarında ortak paydayı yakalamak, tüm paydaşların katılımını sağlamak kolay olmamaktadır.

AB'nin Eğitimde Ortak Hedefleri

Türkiye'nin eğitim sorunlarını gidermede fazla seçeneği yoktur. Bu konuda uzun süredir tam üyelik için aday olarak beklediği AB kapısından adımını atabilmesi için bazı koşulları yerine getirmesi gerekir. Bu bağlamda AB, 2000 öncesi 10 yıllık (2000-2010) Lizbon Stratejilerini oluşturmuş olup üye ülkeleri belirlenen hedeflere ulaşılması için gerekli adımları atmaya çağırılmaktadır⁴ (CEU, 2000). Sözü edilen hedefler:

- Kişi başına yapılan eğitim harcamalarının yükseltilmesi;
- Okulu erken (lise mezuniyetinden önce) terkin azaltılması;
- İnternet bağlantısına sahip tüm eğitim kurumlarının herkesin yararlanabileceği öğrenme merkezleri haline getirilmesi;
- Dijital okur-yazarlığın geliştirilmesi;
- Öğrenci ve öğretmenlerin Birlik çapındaki değişim programlarından daha fazla yararlanması;
- Kazanılmış bilgi ve becerilerin değerlendirilmesi;

biçiminde özetlenebilir (Ertl, 2006).

AB, son çeyrek yüzyılda bilim ve teknoloji başta olmak üzere politik, ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda yapısal dönüşüm içindedir. Bu bağlamda AB, bilgi toplumu olma yönünde hızlı adım atma ve eğitimde köklü yenilik yapma gereğinin bilincindedir. Bu çerçevede AB'nin yetkili organları 2000'nin başında üye ülkelere yönelik olarak 2000-2010 yılları için eğitimde erişilmek istenen bazı hedefler, yani mihenk taşları gibi 2010-2020 yılları içinde on yıllık yeni hedefler belirlemiştir. Çizelge 1'de belirlenen yeni hedeflerden bazıları görülmektedir (CEU, 2010). Bu hedeflerden yaşam boyu öğrenme, yetişkinlerin temel beceri düzeyinin yükseltilmesi, okul öncesi eğitim gibi konular dikkat çekmektedir. Belirtilen

⁴23-24 Mart 2000 tarihlerinde Lizbon'da özel bir toplantı düzenleyen AB Konseyi, 2010 yılında AB'nin dünyada dinamizmi ve rekabet gücü en yüksek bilgi toplumu olma hedefini sağlayacak ekonomik ve sosyal reformları gerçekleştirme kararı almıştır. "Lizbon Stratejileri" olarak tanımlanan bu hedefler, ulusal boyutta ve AB düzeyindeki eğitim politika ve uygulamalarıyla yakından ilişkilidir (TÜSİAD, 2003).

hedefler, kuşkusuz Türkiye için de erişilmek istenen başlıca hedefler olup bunlara yapılacak bazı eklemeler vardır. Örneğin, bırakın matematik, fen/bilim ve teknoloji okuryazarlığını Türkiye’de okuma becerilerini edinememiş veya gereken düzeye erişememiş yüz binlerce yurttaşımız bulunmaktadır.

Çizelge 1. AB’nin 2010-2020 Dönemi için Eğitim ve Yetiştirmede Mihenk Taşları

Mihenk Taşı (Benchmark)	2020 için Hedefler
- Yaşam boyu öğrenmeye katılan yetişkinler	Ortalama olarak yetişkinlerin yaşam boyu öğrenmeye katılımları ortalama olarak en az %15 olmalıdır.
- Temel beceride başarısı düşük olanlar	15 yaşlarında okuma-yazma, matematik ve fen bilimlerinde başarı düzeyi düşük olanların oranı %15’den az olmalıdır.
- Ortaöğretim sonrası öğretim görenler	30-34 yaş grubunda bulunanların ortaöğretim sonrasında eğitim kurumlarında oranı en az %40 olmalıdır.
- Erken yaşta eğitim ve yetiştirmeyi bırakanlar	Eğitim ve yetiştirmeyi erken bırakanlar, %10’ dan az olmalıdır.
- Okulöncesi eğitim	Dört yaş ve zorunlu ilköğretime başlayacak olan en az %50’si okulöncesi eğitime başlamalıdır.

Yaşam Boyu Öğrenme

Eğitimde bazı kavramların anlamı, zamanla derinlik kazanmakta ve yeni anlamlar yüklenmektedir. Son yıllarda sıkça kullanılan bu kavramlardan biri “yaşam boyu öğrenme” dir. Her ne kadar yaşam boyu öğrenme son çeyrek yüzyıl içinde eğitim alan yazına girmiş olmakla birlikte gelişmiş ülkelerde uygulamalar ve erişilmek istenen hedefler yeni değildir. Eskiden de araştırmacılar, hekimler, öğretim üyeleri, v.b. için sürekli öğrenme ve mesleklerinde gelişmeleri izleme ve kendilerini yetkinleştirmeleri, bir kısmının ise mesleğinde ustalaşması gerekli idi. Bugün değişen fazla bir şey olmamış ise de erişilecek ve paylaşılacak bilgiler katlanarak artmıştır. Böylece bugün her meslek dalındaki yetişkinlerin, örneğin öğretmenlerin de yaşam boyu öğrenme yaklaşımı ile bilgi ve becerilerini sürekli yenilemeleri, geliştirmelerini sürdürmeleri ve mesleklerinde yetkinleşmeleri gereklidir. Bu konuda ülkemizde köklü değişiklik, bir dizi yenilik ve dönüşüm gerekmektedir. Ancak değişim ve dönüşüme ne kadar hazır olduğumuz ve yenilikçiği ne ölçüde içselleştireceğimiz konusunda yanıt bekleyen bir takım sorular vardır. Sorunların bir kısmı, en azından görünümüleriyle çehre değiştirmiş ve yeni boyutlar kazanmıştır. Bir başka anlatımla, bugünkü eğitim sorunları bazı özellikleri göz önüne alındığında önceden alışlagelen

sorunlara benzememektedir. Yeni sorunlara, ancak yeni yaklaşımlarla tanı konabilir; çözümler için de uğraşılarda yenilikçi bir anlayış egemen olmalıdır.

Yenilikçi anlayış ve bu yönde yapılandırma, geliştirilmekte olan çeşitli derslerin öğretim programlarına yansıtılmaktadır. 1990'lı yıllardan başlayarak özellikle gelişmiş ülkelerdeki genel eğilimler, eğitim dizgelerinin yaşam boyu öğrenme yaklaşımıyla yeniden düzenlenmesi ve bu alandaki gelişmelere süreklilik kazandırılması biçimindedir. Bu eğilimlerin bir yansıması olarak Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında (2002-2007) Türk eğitim dizgesinin yaşam boyu öğrenme yaklaşımıyla yeniden düzenlenmesi öngörülmüştür (DPT, 2002). Plan uygulama döneminde yatay ve dikey geçişlerin kolaylaştırılması, yetişkinlerin öğrenmesini özendirme, kızların okula devamını sağlama, gönüllülerin eğitime katkısını özendirme, eğitime daha fazla kaynak ayırma gibi yaşam boyu öğrenmenin ilkeleriyle örtüşen önemli gelişmeler sağlanmışsa da bunların bir sistem bütünlüğüne kavuşturulması gereği sürmektedir.

Öte yandan “yaşam boyu öğrenme” yaklaşımıyla, endüstri toplumunun değerlerine göre oluşmuş eğitime ilişkin kavram, değer ve ilkelerin bilgi toplumunun gereksinimleri doğrultusunda yeniden tanımlandığı söylenebilir. Yaşam boyu öğrenme farklı şekillerde yorumlanmakla beraber, bu yorumlarda aşağıda belirtilen ortak noktaların bulunduğu görülmektedir (OECD, 1996, s. 89):

- Eğitim ve öğrenmenin değerine güçlü ve gerçek bir inanç ve istek duyulmaktadır.
- Yaş, cinsiyet ya da istihdamdaki konumu ne olursa olsun, insanlarda öğrenme fırsat ve olanaklarından yararlanmak için ortak bir isteğin bulunduğuna ve bu konuda insanların daha da isteklendirilmesi gerektiğine inanılmaktadır.
- Eğitim ve öğretim kurumları dışındaki öğrenmenin değeri benimsenmektedir.
- Yaşam boyu öğrenmeye göre şekillendirilmiş bir eğitimde kullanılan öğretme ve öğrenme araç ve yöntemleri geleneksel yaklaşımdan çok farklıdır.

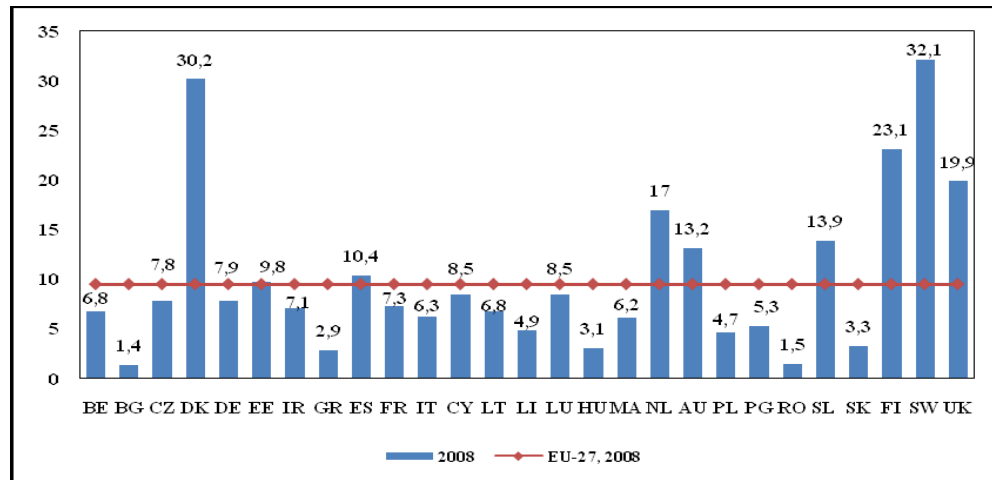
Yaşam boyu öğrenmenin amaçlarına ulaşılabilmesi için aşağıda kısaca açıklanan üç ana strateji önerilmektedir (OECD, 1996, s. 87):

- *Kişisel Gelişme:* Yaşam boyu öğrenme yolları bireyin etkin öğrenme gizil gücüne odaklanarak ve bu yeteneğini kullanarak bireyi merkezde konumlandırır. Bu nedenle bireylere daha fazla seçme ve girişim fırsatı tanınmalı, öğrenmenin niteliği ve konusu bireyin ilgi ve gereksinimine uygun duruma getirilmelidir.
- *Toplumsal Bütünleşme:* Yaşam boyu öğrenmenin günümüze kadar küçük bir azınlığın ayrıcalığı olarak kaldığı, toplumsal kutuplaşmayı durdurma ve tersine çevirmenin

herkese ulaşan fırsatların hazırlanmasıyla mümkün olacağı vurgulanmaktadır. Bu bağlamda OECD toplumlarının demokratik temellerini güçlendirmek için bir toparlanma noktası sağlamaları önerilmektedir.

- *Ekonomik Büyüme:* Üretim becerileri oluşturmada koşulları, adaleti ve yatırımın verimini geliştirme yoluyla esnekliği artırmak, verimi artırmak ve ekonomik büyüme ile yeni iş olanakları yaratmayı özendirmek etmek için bir çerçevenin oluşturulması esastır. Buna karşın OECD ülkelerinin yaşam boyu öğrenmenin giderlerini karşılayıp karşılayamamaları konusunda odaklanma yerine, bunu yapmanın maliyetinin üstesinden gelip gelemeyecekleri üzerinde durulmalıdır.

Öte yandan her ülkede olduğu gibi AB ülkelerinde de yaşam boyu öğrenme etkinliklerine katılım yüzdesi ve süresi değişmektedir. Şekil 1’de AB ülkeleri ile ilgili durum görülmekte olup katılım yüzdesi en yüksek olan ülkeler genellikle Kuzey Avrupa ülkeleridir. Eurostat 2008 verilerine göre katılım yüzdesi İsveç (%32.1), Danimarka (%30.2), Finlanda (23.1) olup bunları İngiltere (%19.9) ve Hollanda (%17) izlemektedir. Katılım yüzdesinin en düşük olduğu ülkeler ise AB’ne göreceli olarak yeni üye olanlar olup bunlar Bulgaristan (%1.4), Romanya (%1.5) dır.

Kaynak: Eurostat, Labour Market, Education and Training

Şekil 1. AB Ülkelerinde Yaşam Boyu Öğretime Katılma Yüzdesi (%)

Bazı Sonuçlar ve Öneriler

Son birkaç yüzyıl içinde bazı toplumlar kalıplaşmış niteliklerini değiştirdiler; tarım toplumundan endüstri toplumu geçme yönünde hızla ilerlediler ve sürekli geliştiler. Günümüz de ise ileri endüstri ülkeleri bilgi toplumu olabilmeyi amaçlamaktadır; yeni

kazanımlar için engelleri aşmaya çalışmaktalar. Türkiye gibi gelişmekte veya orta düzeyde gelişmiş ülkelerde genelde eğitim özelde matematik, fen bilimleri ve teknoloji eğitimi ve öğretimi alanında oldukça ciddi ve temel sorunlarla karşılaşmaktadır. Türk eğitim dizgesinin gelişmeyi ve kalkınmayı hızlandırma işlevini daha iyi yerine getirebilmesi için koşullarının sayıca giderek arttığına dikkat çekmek gerekmektedir. Örneğin, ülkemizde hızlı nüfus artışının eğitim üzerinde oluşturduğu baskı son yıllarda azalmakta, önceki yıllarla karşılaştırıldığında eğitime daha fazla kamu kaynağı ayrılmakta; fakat bireylerin eğitim istemleri, niteliği ve süresi yükselmektedir. Belirtilen bu sorunların ve benzerlerinin ayrıntılı olarak incelenmesi ve araştırılması, bütüncül bir yaklaşımla yeni ve tutarlı eğitim politikaları ve stratejileri geliştirilerek ödünsüz olarak uygulanmalıdır.

Bir başka anlatımla Türk eğitim dizgesinde uzun süredir yaşanan sorunlar, özellikle Milli Eğitim Şuralarında ve bazı araştırma raporlarında tüm boyutlarıyla ortaya konulmuştur (Deniz, 2001). Örneğin, 2000'li yıllara kadar kaynak yetersizliği eğitim sorunların çözümünün önündeki en önemli engel olarak görülmüş; Türkiye'de kıt kaynaklarla daha çok insana eğitim verme çabası, niteliği olumsuz yönde etkilemiştir. Niteliği tartışılır olsa da ilköğretimi hedef kitlenin tamamına ulaştırma çabalarında da OECD ve tüm gelişmiş ülkelerden geride kaldığımız, oluşan aralığın ise derinleştiği, kapatılmasının eğitimde büyük bir seferberlik gerektirdiği görülmektedir. Ayrıca eğitimin nitelik ve niceliğindeki sınırlılıklar nedeniyle, Türkiye'nin eğitime yaptığı harcamalardan özellikle ekonomik kalkınması için beklenen yararı tam olarak sağladığı ve etkin olarak kullanıldığı söylenemez. Ancak günümüzde yetişmiş işgücünün mal/hizmet üreten kuruluşlara ve ülkelere rekabet üstünlüğü sağlayan en önemli unsur durumuna geldiği de bilinmektedir. Bu bağlamda, ülkemiz:

- AB'ne tam üye olmayı hedefleyen, bunu bir devlet politikası olarak ele alan, bu konuda gerekli kanunları çıkararak ve adımları atan bir ülke olarak tüm çalışmalarını ve çabalarını bu doğrultuda yönlendirmiş olup eğitim dizgesini bu yönde yeniden yapılandırmak, göstergeleri yükseltmek ve işleyişi düzenlemek zorundadır. Özellikle AB ülkeleri için belirlenen hedefler, tam üye olalım veya olmayalım, Türkiye içinde erişilecek temel hedefler olmalıdır. Bu bağlamda "yaşam boyu öğrenme" kavramını tam anlayarak ve ilgilileri bilinçlendirerek belirlenen temel hedeflerden birine doğru yorulmadan ve yüksünmeden yol almalıyız.
- Var olan eğitim durumunun ve başlıca özelliklerinin bilimsel yöntemlerle belirlenmesini, başarı ve başarısızlıkların değerlendirilmesini ve ortaya çıkan sonuçları başvuru kaynağı olarak ele alıp PISA (*Programme for International Student*

Assessment) ve TIMSS (Trends in International Mathematics and Science Study/Survey) gibi uluslararası başarı değerlendirme çalışmalarının ortaya koyduğu bulgular bu çerçevede inceleyerek sorunlarını çözmesi gerekir. Ancak bu araştırmalarda edinilen bulgularla yetinmek eksik ve yanıltıcı olacağını göz ardı etmeden daha kapsamlı ve özgün eğitim araştırmaları gerçekleştirilmelidir.

Sonucu özetleyecek olursak başta matematik ve fen bilimleri eğitimi olmak üzere okullarımızda çözüm bekleyen ve kökleri derinlerde bulunan bir dizi eğitim sorunu olup bizi çeşitli görevler beklemektedir. Bir eğitimci olarak bize düşen görevlerden biri, “yaşam boyu öğrenme” konusunda toplumumuzu bilinçlendirip öğrenmeyi öğrenme becerilerini edinmelerinde yardımcı olmamız gerekir.

Kaynakça

- Akyüz, Y. (2004). *Türk Eğitim Tarihi M.Ö.1000-M.S.2004*. Ankara: PegemA Yay.
- Baloğlu, Z. (1990). *Türkiye’de Eğitim-TÜSİAD Eğitim Raporu*, İstanbul: TÜSİAD Yay.
- CEU (2000) *Presidency Conclusions, Lisbon European Council (23 and 24 March 2000)*.
http://ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/00100-r1.en0.htm
- CEU (2010). Council of the European Union Joint Progress Report on the Implementation of the “Education and Training 2010” Work Programme no. 5394/10, Brussels.
- Deniz, M. (2001). Millî Eğitim Şûralarının Tarihçesi ve Eğitim Politikalarına Etkileri. Yüksek Lisans Tezi; SDÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İsparta.
- DPT (2002). *Sekizinci Beş Yıllık Plan (2002-2007 Dönemi)*. Ankara: TC Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) Yay.
- EARGED (2003). *TIMSS 1999 Türkiye Raporu*. Ankara: MEB-EARGED Yay.
- Ertl, H. (2006). European Union policies in education and training: the Lisbon agenda as a turning point? *Comparative Education*. 42 (1), 5–27
- OECD (1996). *Lifelong Learning for All*. Paris: OECD Pub.
- OECD (2008). *Education at a Glance*. OECD Indicators. Paris: Author.
- PISA (2003). *Programme for International Student Assessment*. Paris: OECD Pub.
- PISA (2006). *Programme for International Student Assessment*. Paris: OECD Pub.
- TÜSİAD (2003). *Lizbon Avrupa Konseyi AB Başkanlar Konseyi Belgesi*, 23-24 Mart 2000. İstihdam, Ekonomik Reformlar ve Toplumsal Uzlaşma, İstanbul: TÜSİAD Yay.
- UFBMEK-5 (2002). *Beşinci Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi*. ODTÜ, Ankara (Bildiriler Kitabı, Ankara: MEB Yay.)
- UFBMEK-9 (2010). *Dokuzuncu Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi*. DEÜ, İzmir (Bildiriler Kitabı, Ankara: MEB Yay.)
- UNDP (2008). *Capacity Development: Empowering People and Institutions*. UNDP Annual Report 2008. New York.
- UNDP (2009). *Human Development Report 2009: Overcoming barriers, human mobility and development*”, UNDP Annual Report, New York.
- UNESCO (1998). *Science and Technology 2000+: Education for All*. Connect: UNESCO International Science, Technology & Environmental Education Newsletter 23 (1).
- UNESCO (2005). *Education Trends in Perspective: Analysis of the World Education Indicators*. Paris: UNESCO Pub.